

De legionellabacterie kan veteranenziekte veroorzaken. De ziekte kan ontstaan wanneer iemand de bacterie inademt, bijvoorbeeld onder de douche of via een sproei-installatie. Eigenaren van een waterleidinginstallatie waar ook anderen gebruik van maken moeten ervoor zorgen dat er geen besmetting met legionella op kan treden. Al vanaf oktober 2000 zijn er wettelijke regels voor eigenaren van waterleidinginstallaties. *De wettelijke verplichtingen gelden ook voor Scoutinggroepen!*

Veel Scoutinggroepen hebben een eigen accommodatie of een kampeerterrein waar leden en/of derden water gebruiken en dan ben je volgens de wet verplicht maatregelen te nemen. Per 1 juli 2011 is het nieuwe *Drinkwaterbesluit* van kracht, waarin een aantal eisen ten aanzien van legionellapreventie zijn aangescherpt, met name over het inschakelen van gecertificeerde bedrijven voor het opstellen van een risicoanalyse en een beheersplan. Als je het Scoutinggebouw huurt, dan is de eigenaar in eerste instantie verantwoordelijk voor de maatregelen, tenzij er taken en bevoegdheden worden overgedragen of opgelegd aan de huurder. Overeenkomstig met artikel 1 lid 3 van het Drinkwaterbesluit is de gebruiker dan aanspreekbaar voor de uitvoering van de verplichte maatregelen.

Wat is Legionella?

Legionella is een bacterie die een longinfectie kan veroorzaken. De ziekteverschijnselen kunnen variëren van een fikse verkoudheid tot een flinke griep met longontsteking. Voor mensen met verminderde weerstand kon dit vroeger zelfs fataal aflopen. Infectie vindt plaats door het inademen van kleine druppeltjes water (aërosolen) waarin de bacterie zit. De ziekte wordt niet van de ene mens op de andere overgebracht. Ook van het drinken van met legionella besmet water krijg je geen veteranenziekte. De legionellabacterie gedijt het best in stilstaand water (ook in leidingwater) bij een watertemperatuur van 20 tot 50° C.

Wettelijke regels rond legionellapreventie

In de wet zijn regels vastgesteld voor eigenaren van collectieve watervoorzieningen of collectieve leidingnetten. Dit zijn installaties waarmee water aan derden beschikbaar wordt gesteld. Gebruik in huiselijke kring valt daar niet onder. In clubgebouwen en op kampeerterrainen van Scouting is sprake van een collectieve watervoorziening en de regels gelden dus ook daar. Het maakt niet uit of water via het waterleidingbedrijf wordt geleverd of dat het in eigen beheer wordt gewonnen. Als eigenaar van de collectieve watervoorziening draag je de verantwoordelijkheid voor de leidingen vanaf de hoofdkraan tot en met de tappunten. Je bent ook verantwoordelijk voor de kwaliteit van het water dat via de collectieve watervoorziening uit de kraan komt. Het waterleidingbedrijf is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het water en de leidingen tot aan de hoofdkraan van het gebouw of terrein.

Win je zelf water dan ben je verantwoordelijk voor de gehele installatie van winning tot en met de kranen en douchekoppen aan toe. Bij eigen winning moet er een jaarlijks meetprogramma worden uitgevoerd als dit water als drinkwater wordt gedistribueerd.

Voor alle eigenaren geldt de verplichting om te zorgen dat het ter beschikking gestelde water deugdelijk is en geen gevaar oplevert voor de gezondheid (de 'zorgplicht'). Een van de belangrijkste maatregelen die je dient te nemen, zijn maatregelen om besmetting met legionella te voorkomen. In het *Drinkwaterbesluit* staat dat alle eigenaren van collectieve watervoorzieningen een zorgplicht hebben en besmetting door legionella moeten voorkomen. Blijkt uit een risicoanalyse dat er risico's zijn, dan moeten maatregelen getroffen worden.

Bij een aantal instellingen, die specifiek genoemd worden in het drinkwaterbesluit, is het op voorhand verplicht om maatregelen te nemen. Deze locaties worden 'prioritaire instellingen' genoemd. Een aantal van deze genoemde instellingen tref je ook bij Scouting aan:

- (een gedeelte van) een gebouw met een logiesfunctie als bedoeld in het Bouwbesluit 2003;
- kampeerterrainen;
- jachthavens.

Onder het eerste type locaties valt je clubhuis als dit wordt gebruik om in te overnachten door je eigen groep of anderen.

Eigenaren van prioritaire instellingen zijn verplicht om een risicoanalyse en beheerplan op te laten stellen en beheermaatregelen uit te voeren. Onder dit laatste valt het in kaart brengen van de installatie, inclusief de aanwezigheid van keerkleppen en boilers en het laten nemen en analyseren van watermonsters. Daarnaast moet je de beheermaatregelen aan kunnen tonen door een logboek, welke is opgenomen in het beheerplan.

Wie is verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen

Eigenaren van het gebouw en de collectieve leidingwaterinstallaties zijn verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen, tenzij de eigenaar de zorg voor de leidingen en waterkwaliteit van het gebouw heeft overgedragen aan een beheerder of de gebruiker. Om de kwaliteit van het water te waarborgen, moet de eigenaar maatregelen nemen om legionellabesmetting zoveel mogelijk te voorkomen. Ben je niet de eigenaar van het gebouw, dan is het verstandig om na te vragen welke maatregelen genomen zijn en welke maatregelen u nog dient te organiseren. Let er ook op of en wat hierover in een huurcontract is opgenomen.

Risicoanalyse

Vanaf 1 juli 2011 moeten risicoanalyses en beheersplannen worden gemaakt door organisaties die BRL 6010 gecertificeerd zijn. Voor die datum mocht je ook zelf, als je verstand had van de materie, een risicoanalyse uitvoeren. Risicoanalyses en beheersplannen die gemaakt zijn na 2004 en voor 1 juli 2011 op basis van de oude regelgeving worden hiermee gelijkgesteld. Het is verstandig deze oude plannen te laten controleren door een gecertificeerd bedrijf. Bij de analyse wordt de hele waterinstallatie gecontroleerd. Er wordt onder andere gekeken naar de aanwezigheid van douches of andere tappunten die aerosolen verspreiden. Je kunt hierbij denken aan brandslangen die je gebruikt voor het schoonmaken en (buiten) kranen waarop tuinslangen worden aangesloten. Daarnaast worden plekken geïnventariseerd waar de bacterie kan groeien. Alleen op die manier kunnen eventuele risico's op legionellagroei in kaart worden gebracht.

Uit de risicoanalyse kan blijken dat het nodig is om eenmalige ingrepen of beheersmaatregelen uit te voeren. Deze worden omschreven in het beheersplan. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om het afsluiten van loze leidingen, het plaatsen van een keerklep of het nemen van maatregelen, zoals het periodiek spoelen van tappunten. Dit soort maatregelen moet in een logboek worden bijgehouden.

De risicoanalyse moet worden herzien als er relevante wijzigingen optreden, zoals aanpassingen in de installatie of gebruik van de installatie dat bij de bestaande analyse niet was voorzien.

Verplichte monsternamen

In het *Drinkwaterbesluit* is aangegeven dat eigenaren van risicovolle locaties jaarlijks twee maal een watermonster moeten laten analyseren om vast te stellen dat de eventuele aanwezigheid van legionella onder de wettelijke normwaarde ligt. Op kampeertreinen kan worden volstaan met één bemonstering per jaar als er minder dan zeven maanden gebruik van wordt gemaakt. Het minimumaantal watermonsters dat moet worden genomen is afhankelijk van het aantal tappunten in de installatie. De volgende monsteraantallen moeten verplicht ieder half jaar genomen worden.

Tot 50 tappunten	2 meetpunten
51-100 tappunten	4 meetpunten
101-200 tappunten	6 meetpunten

Bij de analyse van de watermonsters wordt gekeken of de wettelijke norm van meer dan 100 kolonievormende eenheden per liter wordt overschreden. Als dit het geval is, dan moeten maatregelen worden genomen. Normoverschrijding van meer dan 1.000 kve/l moeten bij de Inspectie Leefomgeving en Transport gemeld worden. Hiervoor is een meldingsformulier, dat op de website van de Inspectie Leefomgeving en Transport is te downloaden. De Inspectie Leefomgeving en Transport bepaalt, eventueel in overleg met de GGD, of het noodzakelijk is gebruikers te informeren.

Bewaren van informatie

Het is belangrijk om alle informatie rond het nemen van maatregelen ter voorkoming van legionella goed te bewaren. Het gaat hierbij om de risicoanalyse, het beheerplan en logboek en alle resultaten van de monsternamen. Tijdens een controle kun je dan aantonen dat je alle noodzakelijke maatregelen genomen hebt. Heb je geen maatregelen genomen dan kan dat betekenen dat je een boete krijgt, de locatie wordt gesloten of op jouw kosten alsnog maatregelen getroffen worden. Je kunt bijvoorbeeld gebruik maken van het accommodatieboek dat door Scouting Nederland beschikbaar gesteld is om alle officiële documenten rondom het beheer van je gebouw of wachtschop te bewaren. Een kopie van de risicoanalyse en het logboek moet ook op de locatie aanwezig zijn.

De kosten

De kosten van een risicoanalyse, van het maken van een beheersplan, het nemen van monsters en van het treffen van maatregelen hangen uiteraard van de omstandigheden af. Onderstaande bedragen vormen slechts een richtsnoer en staan los van de kosten voor het uitvoeren van maatregelen aan de installatie zelf.

Kosten risicoanalyse

De kosten voor het laten maken van een risicoanalyse en beheerplan van een verenigingsgebouw door een BRL6010 gecertificeerd adviesbureau kunnen sterk uiteenlopen. Kosten zijn afhankelijk van de complexiteit van de installatie.

Kosten watermonsters

Het nemen van watermonsters is wettelijk verplicht voor prioritair instellingen. Daarnaast kan het als onderdeel van de risicoanalyse nodig zijn extra monsters te nemen. Inschakeling van een geaccrediteerd laboratorium is noodzakelijk. Kosten kunnen uiteenlopen per bedrijf.

Kosten keerklepcontrole

Het jaarlijks controleren van de keerkleppen in uw waterleiding is wettelijk verplicht voor alle type gebouwen. Vaak worden de reiskosten niet meegerekend in de prijs van de keerklepcontrole.

Kostenmaatregelen

De uitkomst van een gedetailleerde risicoanalyse kan aanleiding zijn om bepaalde maatregelen, en de kosten daarvan, tegen elkaar af te wegen. Periodieke maatregelen, zoals het wekelijks doorspoelen van leidingen, lijken goedkoper dan het vernieuwen van de installatie, bijvoorbeeld het vervangen van een mengwatersysteem door individuele mengkranen. Dat laatste is weliswaar veel duurder, maar betaalt zich op termijn uit.

Meer informatie

Rijksoverheid
Legionella-website
Drinkwaterbesluit (BWBR003011/2022-07-01)
Inspectie Leefomgeving en Transport

www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/legionella
www.legionellavraagbaak.nl
www.wetten.overheid.nl
www.ilent.nl/onderwerpen

Disclaimer

Ondanks dat Scouting Nederland probeert de infobladen zo up-to-date mogelijk te houden, kan het voorkomen dat er inmiddels nieuwe regelgeving is afgekondigd. De tekst van de geldende wet- en regelgeving is bepalend. Aan deze informatie kunnen geen rechten worden ontleend.